

D. No. 25

En evangelist Christens hellige Tølelser

ved Tanken om, at Jesu Lære har, formedelst Guds
underfulde Bistand, seiret over Bildfarelserne.

Prædiken

paa Allehelgensdag 1822,

holden

i Bergens Domkirke,

af

Dr. J. Neumann,
Biskop over Bergens Stift.

Strykt paa Thorstein Hallagers Forlag
hos Chr. Dahl, N. S.

Johan Fr. Dietrichson

- 2

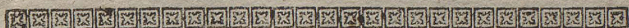
389989

**

**

**

Lov og Tilbedelse være Dig, o Gud! fra hver Læbe i denne Forsamling, fra hvert Hjerter, som skjensomt erkjender, at Du har været os en naadig Fader, idet du har viist os Veien til Frelse og Salighed! Ja, et Lys har Du skjænket os, Allgode, paa Livets viltsomme Wei, et Lys, hvis Klarhed vi haabe, ved Din almægtige Kraft, skal aldrig fordunkles; og Lyset var i din Son, og i hans, vor Frelseres Jesu Christi rene Lære. Vel omtaagedes det ofte af Vildfarelsers Mørkte, men Du tændte os det blidelig igjen, og det skinner nu klarligen for os paa Veien til det evige Liv. O, Fader! tag det aldrig mere fra os igjen! Lad dit Ord boe rigeligen blandt os, lad det lede og trøste og glæde os i alle vore Dage! Lad det finde villige Hjerter, og bære Sandheds og Retfærdigheds salige Frugter! Bevar din Kirke, o Herret! at hverken Dvertroe eller Vantroer skal besmitte dens Helligdomme, og giv Velsignelse til, at Mange maae vorde dens Lemmer, og vise sig som dens værdige Lemmer i Troe og Haab og Kjærlighed! Amen.

Matth. 5, 1—12.

Andægtige, og i Jesu Christi dyrebare Navn
forsamlede Christne! Fred og Naade over Eder Alle
af Gud, vor Fader, ved Jesum Christum, vor Herre!
Amen.

Naar Jesus, som vi hørte det af Dagens
Evangelio, i Kredsen af sine forsamlede Disciple, ud-
folder for dem sit Riges Herlighed, siger dem, hvilke
Dydens og Retfærdighedens salige Frugter ere, da
peger han tillige hen til de Trængsler, der skulde
møde hans Navns Befjendere, men viser og den
Aand, med hvilken hine Trængsler skulde af disse
hans Befjendere mødes. Guds Rige skulde, under
Bantroens Storme, bestaae, Sandheden og Lyset
skulde omsider vinde Seier over Løgnen og Bildfar-
relserne og Mørket, det vidste han. Det stod klart
for hans Aand, som om Nosten tonede til ham fra
Zions hellige Bjerg: "Den Steen, som Bygningsmæns-
dene forkastede, er bleven til en Hovedhjørnesteen".
Saa lod Davids prophetiske Nost — Ps. 118, 22 —
da han i Aanden saae den Nvindens Sæd, som

ſkulde ſonderknuſe Slangens Hoved, den Stjerne, ſom
 ſkulde fremgaae af Jacob og lyſe over Jorderige,
 at de kunde finde Wei til Himmeriges Rige, de, ſom
 vilde ſøge den. Det var Chriſtus, han antydede,
 den hellige Sanger, Ham, i hvis Navn alle Elæg-
 ter paa Jorden ſkulde veſſignes: Ham ſaae han al-
 lerede med prophetiſk Blik at ſkulde worde den Ho-
 vedhjørneſteen, paa hvilken Guds Kirke paa Jorden
 ſkulde bygges, ſom paa en uroffelig Grundbold, end-
 dog de foragtede ham, ſom bleve forſt indbudne til
 Guds Riges Herlighed. Det er over denne Seier,
 David glæder ſig i Landen; og han priſer tillige
 Gud, hvis Almagt ene kunde fremkalde den igjer-
 nem de Hindringer, ſom Mørkhedens Magt, og Men-
 neſkenes forvandre Sind lagde iveien. "Af Herren
 er dette ſkeet, ſiger han: det er underligt for vore
 Dine". — Pf. 118, 23.

Hvad David ſaaledes ſaae i Landen, det ſee
 vi, mine Andægtige, med legemlige Dine. Vi ſee
 den Bygning opført, om hvis Grundlægning han
 ſpaaede. Herlig pranger Guds Kirke paa Jorden,
 og Jeſus Chriſtus er vorden dens Hovedhjørneſteen.
 Mange have dens Fiender været, og mange ere de
 endnu; men de ere blevne overvundne, og de ſkulde
 fremdeles overvindes, thi Gud har været dens Skjold,
 og han vil forblive dens Skjold, og Helvedes Portz

Skulle intet formaae imod den. Saa troe vi med Tillid og Haab, thi vi have seet hans Herlighed aabenbares for vore Fædre: vi have seet Sandhedens Straaler, ved Guds Kraft, at trænge sig igjennem Vildfarelsernes Mørke, og aabne den lyse Himmel, paa hvilken Jesu Lære nu skinner i mægtig Glænde. Vi have seet det, og see det dagligen for vore Dine; og derfor ville vi atter sige med en David: "denne er Dagen, som Herren gjorde: lader os frydes og glædes i ham!" — Ps. 118, 24.

Ja, Christne! denne er Dagen, som i vore kirkelige Love er bestemt til en aarlig Mindedag om Lofsets Seier over Mørket ved den saakaldte Reformation, da Jesu Christi Kirke paa Jorden blev for 305 Aar siden, ved Luthers uforfærdede og af Gud velsignede Bestræbelser, igjensødt, og vi derved bleve evangeliske Christne: Christne, som hente deres Kundskab, Haab og Troe af Jesu rene Evangelium alene, og ei af Menneskebud eller vilkaarlige Tilføjninger. Og dersom vi dog ret paastjonne denne vort christne Samfund's herlige Frihed, der kostede saa mangen Kamp, i hvilken ædelt Blod maatte flyde: da skulle vi opløfte vore Hjerter med Tak til den Allmægtige, som gjorde underlige Ting paa Jorden, og lod sit Navn og sin Herlighed lyse for Slægterne, som sadde i Mørket og i Dødens Skygge: da

skulle vi i Bøn og Naakaldelse anraabe Ham, som paa usporlige Veie førte os til Sandhedens klare Beskuelse i Christo Jesu, at han fremdeles vil holde sin naaderige Haand over Evangeliet's rene Lære og uhindrede Forkyndelse paa Jorden.

Det er til disse tvende væsentlige Stykker jeg vil stræbe at holde Eders Andagt fast idag, idet jeg, overeensstemmende med Hensigten af vor Sammenkomst, udvikler for Eder:

En evangelisk Christens hellige Tølelse, ved Tanken om, at Jesu rene Lære har, formædelst Guds underfulde Bistand, seiret over Bildfarelserne.

**

**

**

At Bildfarelser er Menneskets sørgelige Løb; det skal jeg ikke behøve at bevise, thi Ingen nægter det. Og vilde jeg end gjennemvandre Tiderne, og med Historiens Fakkell oplyse deres sande Skikkelse, og vise, hvad Mørke der omtaagede Menneskets Forstand, hvilke lave Begjæringer der aabenbarede sig i hans Udfærd, hvilken Bakken der teede sig i hans Sind imellem Ret og Uret, og hvor hans Aand var fængslet til Jorden alene: hvad vandt jeg dog, efter lange Timers Fremstillelse af dette sørgelige Skilberie, andet og mere, end hvad der i kort Eenfoldighed kan læres af Propheten Esaias's Tale,

naar han siger: "Vi fore Alle vild, som Saarene: vi vendte os hver til sin Vej". — Og kan det vel forlyste Sindet, at skue Mennesket i sin dybe Fornedelse? at see Guds herlige Billede nedtraadt i Stov? at see den Aand fængslet til Jorden, hvis frie Blik skulde stræbe til Himlen? — Naar den fromme Tanke vandrer tilbage til Paradisets yndige Egne, hvor Mennesket, skabt efter Guds Lignelse, stod som en fremspirende Rose, hvis forborgne Skjønhed skulde i Lidernes Løb udfoldes, og omsider straae i udviklet Pragt, moden for Evidhedens Klarhed: da, at see denne Rose knækket paa sin prangende Stilk, see den med de hængende, visnende Blade, at nærme sig, hældende til Jorden, sin Død, førend dens Udvikling blev fuldendet: o, kan dette Syn vel glæde Hjertet? — I have fattet mit Billede, andægtige Christine; thi det lærte ogsaa I fra de tidligere Dage, at Menneskets Jordæroelse var ikke Herrens Bænk, men at Mennesket kom godt fra Skaberens Haand, med Kraft i sin Aand til at kunne gaae den hvide Bestemmelse imøde, hvortil han ved sine herlige Evner var kaldet; thi Gud skabte Mennesket, hød det, til et evigt Liv; men lokket af Sandfælsighedens Begjæringer, og glemmende sin medfødt Værdighed, forvildedes Mennesket snart paa den Vej, som førte til Livet, og det syntes ham ret, men han kom paa

Dødens Veie. Og den Evige, Han, som engang med Velbehag havde kastet sine Dine ud over Skabningens Mangfoldighed, og da fandt, at Alt, hvad hans Almægt havde frembragt, var altsammen saare godt: ikke mere kunde han med Velbehag nu skue ned paa den dybt faldne Skabning: dog skuede han ned paa den med Misfandhed, og Iod sin Aand høres gjennem Propheternes mægtige Taler, at de skulde vækkes til Sandhed og Liv, de, som vare neddyssede i Bildfarelsernes Søvn og i Dødens skumle Laage. Og efter mange Gange og paa mange Maader at have talt til dem ved hine Propheter, saa talede han omsider til dem ved Sønnen, som var hans Herligheds Glands og hans Væsens rette Billede, ham sendte han til Verden, ikke for at døme dem, men for at fresse dem; thi som en Raadens Stjerne skulde Jesus lyse paa Retfærdighedens Himmel. Ved ham vilde han forbarmende kalde alle Jordens Slægter til sig igjen: ved ham atter bygge sin Kirke paa Jorden, og gjøre ham til dens Hor vedhjørnesteen, at Alle skulde ved hans Navn worde salige.

Saa lære vi af Skrifterne Herrens undforstaaelige Raad til Menneskets Opreisning. Men, mine Aandægtige! naar Sjelen nu taber sig i Beundring over denne Guds grændseløse Kjærlighed, naar det

synes os, som maatte alle Hjerter have sluttet sig tæt til denne Frelsens Fyrste: hvad finde vi da? Ak, jeg skal ikke sige Eder det, som et Ord, der ikke før var trængt ind til Eders Dren: han blev en Piners Mand, han, som kom til Jorden for at bringe Liv og Lyst og Salighed til den: de forkastede ham, de haaned og forfulgte ham, de udslattede ham af de Levendes Tal. Dog — det var det sidste Udfald af Mørkhedens onde Aander. Den maatte dog feire omsider, den gode Sag; thi Gud Herren vilde det saa. Og Seierens herlige Morgen oprandt, trods al Mørkhedens Magt, i det Lys, som ved Jesum var kommen til Jorden: der trængte sig til dets milde og vægende Straaler alt Flere og Flere, og Guds Kirke blev bygget paa Jorden, og Jesus Kristus blev dens Hovedhjørnesteen. Vel bruste Bantrens Storme over Kirkens Hoved: vel leirede Fiender sig i mange Liger rundt omkring den: vel maatte mange af dens Stridsmand falde i den blodige Kamp: dog stod den fast paa sin uroffelige Grundvold; thi de kraftige Ord, som Sandhedens uforsærdede Vidner havde talet, fandt Afgang til tusinde Hjerter, som i dem syntes at gjenfinde deres tabte Noe, og ved dem fattede et Haab, der gik ud over dette Livs forgængelige Fordere, ind i en høiere og bedre Verden. — O, I, Jesu Christi hellige Apostle! I,

det himmelske Evangeliums kraftige Talsmand! J, som agtede Alt i Verden at være ringe for Christi Skyld, og prædikede usforfærdet Ordet om den Korsfæstede, enddog han selv, Eders Mester og Herre, havde forudsagt Eder, at man skulde udelukke Eder af Synagogerne for hans Navns Skyld, og mene at gjøre Gud en Tjeneste, idet man slog Eder ihjel: o, salige J, denstund J leed Forfølgelse for Retfærdigheds Skyld: salige J, denstund man bespottede og forfulgte Eder, og taledes allehaande Dindt om Eder for Jesu Navns Skyld: Vel Eder, om J ogsaa maatte gaae den tornefulde Vej i Døden, som Eders Herre gif for Eder; thi ikke eet af Eders Ord falbt til Jorden: ethvert af dem blev som en Steen, hvorefter ved Guds Kirke byggedes herligere og større! — Ja, den stod der omfærd i al sin Pragt, denne herlige Bygning, grundlagt paa en Hjørnesteen, som ikke røkkede, og befæstet ved Sandhedens Vidnesbyrd, for hvilket Tusinde havde ladet deres Liv. Da syntes det, som Veien til Himlen stod aaben for den hele Jord, thi klart og blussende brændte Sandhedens Fakkel: ei mere i Løndom, men aabenbare lode Evangeliets Ord; og de ilede med tillidsfulde Hjerter til Jesum, de, som følte sig besværede under denne Verdens Lyst, og de fandt deres Sjæle vederqvæget i Troen paa ham. — Men — er der dog ikke,

som Jesus sagde: Menneskene elste mere Mørket end Lyset? Saa vidne ogsaa Tiderne om Guds Kirkes Vilkaar. Efterhaanden trængte Bildfarelser sig atter ind i Jesu Lyse og skjønnede Lærebegning: mange hellige, trosefulde Lærdomme bleve forvanskede: nye Menneskebud bleve satte ind i deres Sted: den eensfoldige Christendom forsvandt, og — Bibelen, dens hellige Kilde, blev tillukket. — Om Gud ikke havde forbarmet sig da, og igjen oplivet det Træ, paa hvis Rod en giftig Orm gnavede, hvad skulde Enden vel blevet? Men Han som havde plantet Træet selv, hans Døds vaagede ogsaa over det, og vidste at skaffe det Redning og Hjælp i beleilig Tid. Mangt et Hjerte sukede allerede i Løn over Guds Kirkes Forsald: mangan Tunge rørte sig til at nævne de Bespottelser, som vederfores Herrens hellige Navn; men Sandhedens Røst blev overdøvet, og Baalets Luer, hvormed Bildfarelserne bleve forsvarede, strækkede de flere, som vel i deres Indre følte Trang til at vidne om Tidernes Vanart og om Lærdommenes Misbrug, men som fattedes det uforfærdede Mod, der horte til, for i aaben Feide at angribe Helligdommens Fordærvere. Da vækkedes Kraften fra det Høie i en Luthers Barm. Med Lærdom og Kjæthed gik han i Kampen for Guds Ære og for Menneskehedens store Sag: med en Jær, som den, med hvilken Jes-

sus fördum rensede Jerusalems vanhelligede Tempel,
 begyndte han paa at udrydde Bildfarelserne i den
 christne Kirke, og at forjage det Mørke, der outaa-
 gede Jesu rene Lære. Og Gud var med ham.
 Hvad der syntes underligt for menneskeligt Die: hvad
 den Skarpsindigste maatte ansee for tvivlsomt, og
 den Rjækkeste for fast umuligt: det skeede dog, thi
 den Almægtiges Haand greb Værket fat, og Evans-
 gelliet seirede ved Luthers Aand.

Nu ere 305 Aar henrindne, siden Luther be-
 gyndte dette store og herlige Værk. For mange Ti-
 der siden ere i Graven hensmuldrede hans Been, og
 det Legeme givet Ormene til Prib, i hvilket for-
 dum boede hans lyse og kraftige Aand. Hiint blev,
 som alt Dødeligt, Forgjængelighedens Nov. Men,
 hvad Forgjængeligheden ei mægter at forstyrre, det
 er hans Ære i Himlen, som skal lyse og leve der
 med alle deres, der have kæmpet for Sandhed og
 Ret, for Gud og for Menneskevel. Og hvad For-
 gjængeligheden ei mægter at forstyrre, det er hans
 Ære paa Jorden, hvor hans Navn, saalænge Aar-
 hundreder tælles, skal prange høit iblandt de Edles
 og Stores Navne, og omvindes med Udødeligheds
 Hæderskrands. Prisende hans Minde, og lovende
 Gud, som lagde Kraften i hans Haand, sadde ofte
 Eders Fædre, o Christne! under dette Tempels Lag

med andægtige Hjerter, og deres Fædre før dem i de henrundne Læder. Var det Troen, der lystede i deres Hjerter, Troen paa Ham, som de ansaae for Kirkens Hovedhjørnesteen, den Jesus Christus, i hvis Navn de ventede at blive salige: var det Jesu Ord, der opvægede deres Hjerter, af hvilket de hentede Trost og Mod og Haab for et evigt Liv: o, visse seligen vare de da glade ved at nævne Luthers Navn; thi det erkjendte de dog, at Lyset, som havde udbredt sig til dem, at de kunde læse den hellige Bog, som er nyttig til Lærdom, til Rettelse, til Optugtelse i Retfærdighed, og af hvilken det evige Livs Haab udbælder, at dette Lys var kommen ved ham: og de nævnede hans Navn med ærbødige og taknemmelige Hjerter. Men, skulde vi da føle mindre ved at nævne hans Navn? Skulde vi med lunken Aand kunne høre hans Bedrift, naar vi dog maae erkjende, at vor christelige Frihed og vor renere Erkjendelse af Jesu Lære, er en Frugt af hiin Bedrift? Nei, saa burde det ikke være. Ogsaa vi ville, som vore Fædre, mindes ham og hans Gjerning med erkjendtlige Hjerter paa denne Reformationens Minde dag, og raabe Fred over den Grav, som gjemmer hans hellige Stov!

Men Gud over Alting Vren! Det glemme vi aldrig! Thi Mennesket kan plante, og Mennesket kan

vande, men det er ene Gud som giver Væxt. Ved hans underfulde Bistand alene kunde Laagerne forsvinde, som omhyllede Jesu Lære før Luthers Dage. Det var Ham, som udrustede Luther med den kraftige Aand, med det lyse Blik, med det mægtige Mod: det var Ham, som aabnede Hjerterne for den rene Lære; Hans Aand var det, der svævede dengang, som den svævede i Tidernes Begyndelse, over Forvirringens Mørke, og ordnede Alt, og sendte Lyssraalen derindi. For ham nedbøje vi os derfor i Grøbet, og takke ham med ydmyge Hjerter, at han lod os komme til det sande og rene Kundskabslys, som skimtede for vore Fædre ikkun som igjennem Laager, at han lod Troen blive levende i vore Hjerter ved Erkjendelsen af hans Naade i Christo, og hans Villie til vor Salighed, at han bevarede os og Alle, som høre til vor Kirkes Samfund i den rene og levende Erkjendelse, indtil denne Dag. Aldrig skulle vi glemme, aldrig aflade med Tak til Gud at erkjende, at vor Lykke er stor, at vort Fortrin er herligt for vore Fædres i de Tider, da Paavedømmets Bildfarelser indblandede sig saa fordærveligen i Levningerne af sand Christen-Tro. Vel skulle vi ikke med pharisæisk Hoosmodighed driste paa os selv, og takke Gud fordi vi ere bedre end de; thi ogsaa blandt dem vandrede saa Mangen eenfoldeligen

for Herren, ogsaa blandt dem sad saa Mangen med andægtigt og front Hjerter under disse samme Høvelvinger, hvor J nu sidde, og lyttede begjærligt til Ordet fra dette Sted, og bad med varm og ivrig Bøn til Ham, som gjør ingen Forstjæl paa Personer, men finder Velbehag i hoer den, som frygter ham, og gjør Ret, i hvem han saa end er. Det skulle vi altsaa tilstaae, at ogsaa blandt dem vandrede mange i Retfærdighed for Herrens Ansigt, og fandt i deres Hjerters Eenfaldighed Raade for ham; — men, betænk vi paa den anden Side, hvor meget Mangelende og hvor mange Vildfarelser der fandtes i deres christelige Troe: betænk vi, at de kunde ikke, som vi, hente deres Kundskab af Jesu egen rene Lære, saasom Bibelen var dem en ukjendt Bog: betænk vi, at de i deres Forstands Mørke satte deres Tillid til afdøde Helgene, og anraabte dem om Forbøn hos Gud, istedetfor at tye hen til den eneste og rette Forbeder, Mægleren Jesum Christum: betænk vi, at de i deres Sindsvildfarelse troede, at Syndsforladelse kunde kjøbes for Penge, istedetfor at vindes ved den helliggjørende Sindsforandring, som Gud forordner i sit Ord: betænk vi, at de fortroste sig til, at begangne Forbrydelser i Livet kunde udsones efter Døden ved Andres Bønner og forfængelige Ceremonier: betænk vi, at udportes Gjerninger gjaldt i deres

Dine for det samme, som en levende Troe og et retfærdigt Sindelag kan ene gjælde for hos Ham, som prøver Hjerter og Nyrer: betænke vi, hvilken frygtelig Indfyndelse disse vildfarende Meninger maatte have paa deres hele Liv, hvor de maatte aabne Døren for skjulte Laster og Forbrydelser, og udelukke den sande virksomme Christendom fra deres Sind og Levnet: o, visfeligen maae vi da beklage dem, og prise os selv høiflykkelige, som ved Guds Naade skue det evige Livs Haab i usformorket Skikkelse, og ere deelagtiggjorte i det rene og himmelske Lyses Samfund, ved hvilket vi vide, paa hvem vi troe, og hvad det bør os at gjøre, for at vorde Salighedens Arvinger. Visfeligen maae vi takke Gud, som ene ved sin underfulde Bistand lod os tildeles hine store og velgjørende Fortrin fremfor vore Fædre.

Men med disse Taksigelser, som vore troende Hjerters hellige Offere til Gud idag, bør det os ogsaa at forene vore Bønner til Ham, den Allmægtige, om at han vil bevare os i denne sande Troe, og frelse os naadigen fra Vildfarelser baade i vort Sind og i vort Levnet. Det er ikke forsængelige Bønner, dem vi saaledes opsende, mine andægtige Venner; thi synes det end nu, som om vi staae, hoo veed vel derfor, hvor snart vi kunde falde! Saa

blomstrede Guds Kirke vel engang før i uforstyrret Fred, og Lyset, som Jesus Christus bragte til Verden, skinnede klarligen iblandt hans Menighed, og Hjerterne luede af hellig Ild for det, som horte Guds Rige til; og dog have vi seet, hvorledes hiint Lys omsider omtaagedes af Bildfarelsernes Mørke, og hvorledes hiin hellige Ild dæmpedes, om ikke sluttes brat i Hjerterne. Og kunde saadanne Lider ikke tænkes at komme tilbage? Og ville de ikke komme tilbage, om vi ikke dagligen bede: Bevar os, Herre, i den sande Troe! Frels os, o Gud, fra Bildfarelser! — Jo, Christne, de kunne sikkerligen komme tilbage, hine frygtelige Lider; og Bildfarelserne, det skal jeg ikke dolge for Eder, de ere allerede ibeit. Hvad Forsøg der i de senere Lider ere gjorte paa at styrte den evangeliske Lære, og at bringe Kirken igjen under Paven's Lydighed, det torde være ubekjendt for de Fleste blandt Eder; og ikke skal jeg ville ængste Eder, ved at melde noget derom. Men jeg mener kun saa: ligesom der gives Meningsvildfarelser, saa gives der ogsaa Levnetsvildfarelser; og ere Meningerne vakkende og ubefæstede hos et Menneske, saa vorder ogsaa Menneskets Levnetsførelse og Forhold i Livet vakkende og ubefæstet. Nu sig: I: vi troe paa Gud: vi haabe paa Jesum: vi erkjende et Liv efter Døden. Nu vel, er det da Eders hele Troe?

Men sig I end videre: Vi vide, at Guds Rige er Retfærdighed og Fred og Glæde i den Hellig Aand: vi vide, at Kjærlighed er Lovens Fylde: vi vide, at de, som høre Christum til, korsfæste Sjædet med alle dets Lyster og Begjærigheder: vi vide, at Døden er Syndens Sold, men at Guds Naadegave er et evigt Liv: — da vil jeg svare: den Troe er christelig, og den Kundskab er skjøn; men prøver Eder dog, I Elskelige, vil jeg lægge til, prøver Eder, om det ogsaa er den Troe, som aabenbarer sig i Eders Gjæringer! Er det denne stille Higen efter at naae Guds Rige ved et gudeligt Sindelag, og et retskaffent Væsen: er det denne Sagtmodighed, denne overbærende Staaansel, denne varme Attraae efter at gjøre Andre lykkelige: er det denne Forsagelse af egen Villie og af egen Fordeel: er det denne Stræben efter et forbedret Sindelag, der adler Mennesket i enhver Stand, og hvorved Mennesket beredes til et evigt og saligt Liv: er det alt Dette, som er vort christelige Samsunds Særkjende? Eller passer det ikke mere paa vore Dage, hvad der for 5 Aar siden blev os Alle lydeligen sagt: "Veklyst, Begjærighed efter de jordiske Goder, Overdaad, Blødhed og Hovmod true atter med at opsluge Guds Kirke paa Jorden"? — O, prøver dog dette i en alvorlig Stund, I Elskelige: og skulde I finde, at Faren er nær:

mere, end den synes at være, da ere I Daarer, om I foragte den. Vogter paa Edernes Legn! Den Letskindighed, som har grebet om sig i Meninger, den Vasken, som teer sig i vore Dages Troe, den Lunskenhed i Religionen, eller skal jeg hellere sige: den Umage, som selv i den evangeliske Kirke anvendes, for at quæle Hjertets helligste Følelser — Dette alt bebuder mangensfæds en Fare, som det bør sig Christene at vogte paa, og bede Gud i Raade afvende. Lær vi derfor med en Paulus bekiende: Natten er forbigangen, og Dagen er kommen nærhid: da lader os ogsaa følge en Pauli Formaning, og aflægge Mørkhedens Gjæringer og tage Lysets Vaaben paa os! Lader os, som han byder, vandre stikkelligen som om Dagen, ikke i Fraadserie og Druffenskab, ikke i Kammerne og Uteerligheder, ikke i Riv og Noind; men lader os iføre den Herre Jesum Christum, og ikke bære Omfarg for Kjød, saa at vi opfylde dets Begjærligheder!

O, denne Apostoliske Formaning, som jeg gjentager den idag for Eder, Elskelige, saaledes skal jeg med alle mine Brødre vilde have lagt den Eder paa Hjertet for de kommende Dage, at I ikke skulle besvares under Bildfarelsernes Fristelser. Idag gjør jeg saaledes Apostelens Ord til mine, idet jeg hilser Eder for første Gang fra dette hellige Sted. Og

kommer det sig nu at drage Eders Land fra hiint
 store Emne, som vi have afhandlet, til den enkelte
 Mand, der dybt føler sin Ringhed ved Siden af
 Reformationens hiin store og aandrige Stifter, da
 vilde jeg gjerne bede om Eders Opmærksomhed for
 nogle Dieblkke. — At jeg staaer nu her i Eders
 Midte, i det store og herlige Kald, at lede og ordne
 Kirkens Anliggender i dette Stift, at fremme chris-
 telig Oplysning, at vaage over Sædelighed, og at
 vække hvorsomhelst Gølelsen for det Hellige i mine
 Medchristnes Hjerter, det har jeg ene min Konges
 Naade, Hans trofaste Huld, Hans Forventninger om
 min Kraft, Hans Tillid til min redelige Villie at
 takke for. Og, som jeg herved høitideligen erklærer,
 at Intet, uden Forestillingen alene om dette Kalds
 særegne Anledning til at stifte Gødt i udstrakt Kreds,
 har kunnet bevæge mig til at ombytte med det den
 lykkelige Stilling i hvilken jeg var, og i hvilken Guds
 rige Betsignelser nedstrømmede, i en Række af fast 23
 Aar, over mig og mine: saaledes lover jeg ogsaa
 her i en hellig Stund, ved den Gud, som hører
 mig, og hvis Finger styrede min Kaldelse, ved Hans
 hellige Naavn lover jeg det her: jeg skal fra Villiens
 Eide aldrig svige min Konges Tillid. Heller ikke Eders
 Forventninger, ædle Medborgere, om jeg tør troe dem
 at have været mig gunstige, heller ikke dem skal jeg,

fra Villiens Side, nogenfinde svige! Nebeligt og aabent skal jeg bekjende, hvad mig synes godt og gavnligt at være: med Sindighed skal jeg veie Andres Raad og mine egne Anstuelser: men med Fasthed skal jeg og udføre, hvad min Overbeviisning eller hvad min Pligt tilfiger mig at maatte see, kom det end i Strid med mine kjæreste Forholde. At min Villies Retning skal gaae derhen, derom nedlægger jeg nu Løftet i denne talrige Forsamlings Hænder, den jeg i denne Stund betragter som Stiftets Repræsentanter; og det Dieblif, jeg ved mit Forhold skulde findes afsigende fra disse Grundsætninger, det Dieblif, jeg skulde gribe mig selv i den Forbrydelse, at have krænket nogen af mine Medborgeres eller mine Embedsbrødres Rettigheder, eller ubesoiet at have saaret deres Hjerter, da skal jeg sørge, som Manden, der har brudt sin Eed.

Men, hvad var min Villie, naar ikke Kraften var derhos? Og naar jeg nævner dette Ord, og min Tanke farer hen over mine seneste store Forgjængeres Grave: naar Nordahl Bruns og Pabels's Skygger svæve for mit Blik, og mit Ore synes at høre Salvelsen, som udstrømmede fra deres Læber og forkyndte Evangeliets Herlighed under disse Hvælvinger, og jeg maaler mine Evner og mine Kræfter med deres: o, hvor maatte mit Mod tabe sig da, om jeg ikke støttede det paa hine Pauli

Ord: Hver haaber sin egen Naadegave af Gud, den
 Ene saa, men den anden saa; og atter paa hans
 Ord: Forskjellige ere Naadens Gaver, men Aanden
 er den samme! — O, naar derfor min Aand hoerer
 sig for Din, du den evangeliske Laeres Chrysostomus,
 du Bjergsins Hære og forevigede Nordahl Brun:
 naar min Tone end doer hen ved Siden af din den
 klare Belyd, som aldrig naaede mit Øre, men som
 fyldte tidt og ofte dette Tempels Rum til Herrens
 Pils, og dine Medforlostes Opbyggelse: da vil jeg
 dog troste mig ved dette, hvad mit Hjerter vidner
 med mig om: Aanden, som driver mig, og Villien, som
 bevæger mig, er den samme. Og naar jeg vil hente
 Kraft til at smelte Hjerterne, naar jeg vil samle
 Fromhed i mit Sind, og styrke min Sjæl med ny
 Lids til Himlen, da vil jeg vandre hen til det
 venlige Gitter, som omhegner Dit Hvilested, du elskte
Mavels, du som mit Die saae, som min Sjæl for-
 stod, og som mit Hjerter havde evig Hær; og et Glimt
 af din blide, din hjærlige Aand skal fare mit Syn
 forbi, og jeg skal høre Bennerosten fra din Grav:
 »Gjør din Gjerning, som for Gud, og din Løn skal
 ikke udeblive!» — Jeg skal høre denne Røst, og jeg
 skal lyde den; og Gud skal forlene mig Kraft, og
 Han skal velsigne min Færd! Amen.

13.
5

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

